

rovnaké frázy, rovnaké pozdravy, rovnakú rétoriku, rovnakých nepriateľov (ku ktorým pridáva ďalších) a vyznávajú rovnaké hodnotové smerovanie, aké vyznávali a využívali ľudáci. Ich mentálny svet sa totiž nezmenil ani neposunul; len sa zaobalil do pozlátka, aby ich bežný človek nemohol tak ľahko odhaliť a aby, identickým spôsobom ako v roku 1938, mohli verejnosť zviešať na rovnakú cestu, akou sme sa uberali počas Slovenského štátu.

Terézia Švedová
(UK, Právnická fakulta, Bratislava)

BAUDOIN, Jacques. *NAISSANCE D'UNE DÉMOCRATIE: Hashim Thaçi et la route vers le Kosovo indépendant (1987–2008)*. Paris: Nouveau Monde éditions, 2018, 312 s. ISBN 9782369426899.

DOI: <https://doi.org/10.31577/histcaso.2020.68.4.13>

V uplynulém čtvrtstoletí vyšlo ve Francii několik publikací, které se zabývají nedávným vývojem Kosova.¹ Kvalitu většiny z nich limituje především skutečnost, že jejich autory nejsou odborníci na dějiny Balkánu, kteří se povětšinou neopírají o relevantní pramenovou základnu. Většina autorů navíc neovládá ani srštinu, ani albánštinu a nemá tedy přístup k dokumentům obou zneprátelených stran. Většina z knih má zjevnou jednostrannou tendenci. Část autorů glorifikuje srbský pohled na kosovskou otázku, další dávají nekriticky přednost albánské interpretaci tohoto problému.

Posledně řečené platí o knize *Zrození demokracie (Naissance d'une démocratie)* Jacquesa Baudouina, která je věnována dvaceti letům nejnovějších dějin Kosova (1987–2008), s akcentem na roli, kterou v tomto období hrál současný prezident částečně mezinárodně uznané republiky Hashim Thaçi.

Baudouin je vydavatel a spisovatel, autor románů o historii Číny, o jejíž vývoj se soustavně zajímal.² V letech 2007–2010 působil jako poradce ministra zahraničních věcí Francie Bernarda Kouchnera, následně (v letech 2011–2015) byl generálním ředitelem nakladatelství Národního výzkumného centra (Centre national de la recherche scientifique, CNRS), největší nevládní vědecké organizace ve Francii.

Baudouin tedy nikdy nebyl odborníkem na balkánský region, což je při čtení jeho knihy brzy patrné. Výklad tak především obsahuje veřejně dostupné a již dříve publikované informace. Jako zdroj, ze kterého získával informace o kosovské válce, autor

1 Mezi francouzskými pracemi věnovanými problematice Kosova je třeba především zmínit: GARDE, Paul. *Vie et mort de la Yougoslavie*. Paris: Fayard, 1994. ISBN 9782213605593; ALLAIN, Marie-Françoise – GARAPON, Antonine – MONGIN, Oliver. *Kosovo, un drame annoncé*. Paris: Michalon, 1997. ISBN 9782841861132; ROUX, Michel. *Le Kosovo. Dix clés pour comprendre*. Paris: La Découverte, 1999. ISBN 9782707131386; CLARINARD, Raymond – COLLETTE, Julien. *Kosovo, les batailles de l'information*. Paris; Montréal: l'Harmattan, 1999. ISBN 9782738487001; DE CHARETTE, Patrice. *Les oiseaux noirs du Kosovo: un juge à Pristina*. Paris: Michalon, 2002. ISBN 9782841861798; DUFOUR, Pierre. *Kosovo, on a marché sur la paix: essai*. Paris: Thélès; DL, 2007. ISBN 9782303000406.

používá zobecňující nebo publicistické práce. Většina z nich má více či méně tendenční zaměření a skrovnou vědeckou hodnotu.³ Jako jedna z hlavních opor Baudouinovi posloužila více ideologická než memoárová kniha Madeleine Albrightové *Madam Secretary*,⁴ která interpretuje postoje obou zneprátelených stran velmi schematicky a předpojatě. Autor, který se v moderních balkánských dějinách orientuje nanejvýš jako snaživý diletant, přitom nemůže s fakty a jejich interpretací v memoárové literatuře odpovídajícím kritickým způsobem zacházet.

Baudouinova kniha logicky vzbudila zájem kosovského vedení a byla velmi brzy přeložena do albánštiny.⁵ Autor při prezentaci příštinského vydání knihy s velkým obdivem hovořil o roli a významu Hashima Thačiho.

Obsahově krajně problematický text byl vydán bez odpovídající redakční práce. Autor v odkazech neuvádí příslušnou paginaci či datum vydání periodického tisku. V poznámkách často zneužívá zkratky «op. cit.» bez dalšího vysvětlení, o kterou práci či autora jde. Zdá se, že poznámky byly napsány ke zvýšení objemu knihy, protože jako funkční doplnění výkladu vůbec čtenáři nepomáhají.

Podobně platí o jmenném rejstříku. Zakladatel a vůdce socialistické Jugoslávie je uveden pouze jako Tito, ačkoli jeho stranický pseudonym se vždy v literatuře používá společně se skutečným jménem a příjmením. Autor z neznámého důvodu rozdělil srbského revolucionáře a historika Vasu Čubriloviće do dvou různých osob, které v rejstříku figurují jako Vasa Cubrilovic a Vaso Cubrilovic. Stojí také za zmínku, že autor zapomíná na psaní písmen š, đ, ž, ć, č ve jménech jednotlivých jugoslávských politiků. To až komicky kontrastuje se psaním jmen Albánců – všechna specifická písmena albánštiny jsou vždy na správném místě (např. autor správně píše Hashim ThaÇi, nikoli ThaCi). V rejstříku chybí jméno Marttiho Ahtisaariho, i když je v textu knihy zmíněn.

Nejzávažnější slabinou je ovšem samotný obsah knihy. Již jsme naznačili, že obraz konfrontace Srbů a kosovských Albánců prezentovaný autorem je velmi zjednodušený. Není to jenom proto, že v knize jsou oficiálnímu Bělehradu připisovány převážně negativní charakteristiky a vedení Kosovské osvobozené armády je naopak hodnoceno veskrze pozitivně. Redukce kosovského konfliktu na zjednodušené schéma „David vs. Goliáš“ není autorovým vynálezem.

V textu se vůbec neseťkáme s mnoha klíčovými aktéry kosovských událostí. Nenajdeme v něm ani zmínku mj. o Borisavu Jovićovi, Željku Ražnatovićovi Arkanu, metropolitovi a později patriarchu Pavlem, Vojislavu Koštunicovi, Dobrici Ćosićovi,

2 Viz např. BAUDOUIN, Jacques. *Le Mandarin blanc*. Paris: Librairie générale française, 2001. ISBN 9782253150893; BAUDOUIN, Jacques. *Petit Mao*. Paris: Lattès, 2010. ISBN 9782709633260; BAUDOUIN, Jacques. *La Reine du Yangzi*. Paris: Laffont, 2011. ISBN 9782221113721.

3 Např. BOYES, Roger – JAGGER, Suzy. *New State, Modern Statesman: Hashim Thaçi – A Biography*. London: Biteback Publishing, 2018. ISBN 9781785902307; MALCOLM, Noel. *Kosovo: A Short History*. New York: New York University Press, 1998. ISBN 9780814755983..

4 ALBRIGHT, Madeleine K. *Madam Secretary: A Memoir*. New York: Harper Perennial, 2013. ISBN 9780062265463.

5 BAUDOUIN, Jacques. *Lindja e një demokracie: Hashim Thaçi dhe rruga drejt Kosovës së pavarur: 1987–2008*. Prishtina: Buzuku, 2019. ISBN 9789951083003..

Shkelzenu Maliqim, Zahiru Pajazitim, Azemu Vllasim, Kaqushë Jashari, Albinu Kurtim atd. Bez podrobného rozkrytí aktivit všech proudů názorově diferencovaných stran konfliktu nedostaneme jasnou představu o tom, co se v Kosovu na přelomu tisíciletí dělo. Ostatně v předmluvě ke knize se Bernard Kouchner dopustil stejné chyby (nebo vědomé manipulace), když zmiňuje pouze Ibrahima Rugovu a Hashima Thaciho jako dva klíčové politické osobnosti dominující v kosovské albánské společnosti.

Autor někdy neodůvodňuje čísla uvedená v knize. Na s. 40 píše o kolem 25 000 zabitých Albánců během balkánských válek v letech 1912–1913 bez uvedení zdroje takových statistik. Na jiných místech (například když píše o událostech třicátých let a období druhé světové války) autor cituje bez jakékoli kritické reflexe kontroverzní statistiky z knihy Noela Malcolma.

Baudouin má pouze vágní představy o událostech na konci 80. let v Kosovu. Za důvod masových demonstrací v listopadu 1988 označuje zatčení vůdců Kosova (s největší pravděpodobností Azema Vllasiho). K němu však došlo později, až v únoru 1989. Srbské vedení zásadně neredukovalo autonomii Kosova najednou, hned po 2. červenci 1990, jak tvrdí autor. Tento proces pokračoval ještě další dva měsíce do přijetí novelizované ústavy Srbska v září. Miloševićův projev na Gazimestanu, zcela banální, plný starých ideologických klišé, autor označuje za předzvěst jugoslávských válek, i když problém je spíše v atmosféře vzájemné nenávisti a nedůvěry, která se vytvořila v souvislosti s přípravami oslav výročí bitvy na Kosově poli.

Struktura knihy je velmi nerovnoměrná. Události z let 1987–1998 jsou prezentované velmi chaoticky. Chybí podrobný popis činnosti jiných kosovských albánských politických skupin než UÇK. Ale i informace o Osvobozené armádě Kosova, které recenzovaná publikace obsahuje, pouze opakuje již notoricky známá fakta a parafrázuje ideologická klišé o „organizaci svobodných Albánců“, která tiskový mluvčí UÇK Jakup Krasniqi opakovaně používal již před dvaceti lety. Více než čtvrtina všech kapitol knihy je věnována událostem roku 1999. To naznačuje, že autor, který není s problematikou kosovského konfliktu dostatečně seznámen, líčí především události, které jsou na Západě více či méně známé (konference v Rambouilletu, bombardování Jugoslávie, zřízení UNMIK a KFOR atd.). I poválečné kosovské dění v knize je zobrazeno povrchně a velmi jednostranně.

Bizarně působí také to, že autor vykresluje poválečné události v Kosovu jako *Zrození demokracie* (název jak celé knihy, tak zejména devatenácté kapitoly, věnované událostem, které vyústily v jednostranné prohlášení nezávislosti Kosova). Je dosti svérázné nazývat demokratickou zemí stát s vysokou mírou korupce, nepotismu, kriminality a s nevyřešeným zásadním, potenciálně výbušným národnostním problémem. Autor, jehož pozornost směřuje pouze k formálním momentům a událostem (prohlášení nezávislosti, ústava, různé smlouvy atd.), do podstaty problému vývoje Kosova nahlédnout nedokázal.

Mihail Ceropita
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha